

PLAN FOR SPRÅKSTIMULERING 0 - 5 ÅR

PROSJEKT SPRÅKTRÅDEN
EIGERSUND KOMMUNE

Innholdsfortegnelse:

Side:

1: Bakgrunn for planen.

2: Viktige forutsetninger.

3: Hva kjennetegner 0-2-åringens språk ?

3: Hva bør vektlegges fra den voksnes side?

4: Tips og tiltak.

5: Hva kjennetegner 3-åringens språk ?

5: Hva bør vektlegges fra den voksnes side?

6: Tips og tiltak.

7: Hva kjennetegner 4-åringens språk ?

7: Hva bør vektlegges fra den voksnes side?

8: Tips og tiltak.

9: Hva kjennetegner 5-åringens språk ?

9: Hva bør vektlegges fra den voksnes side?

10: Tips og tiltak.

11: Aktuelle vedlegg til hjelp og nytte :

* Materiell-liste

* Adresser / lenker

* Litteraturliste - bøker for voksne

* Litteraturliste - bøker for barn

BAKGRUNN FOR PLANEN

Prosjekt Språktråden er et treårig prosjekt i Eigersund kommune.
Prosjektperiode: 2003 - 2006.

Handlingsplanen for prosjektet inneholder følgende visjon og hovedmål:

- **Visjon:**
Barn og unge i Eigersund kommune skal oppleve mestring og glede i møte med skriftspråket.

- **Hovedmål:**
 - 1) *Styrke barns språkutvikling.*
 - 2) *Lette overgangen fra talespråk til skriftspråk.*
 - 3) *Alle barn skal tilegne seg funksjonelle lese / skriveferdigheter.*

Målet med prosjektet er at språkstimulering og fokus på språkutvikling skal gå som en "rød tråd" fra spedbarnsalder og gjennom hele grunnskolen. Prosjektet startet med språktimer for 5-åringene og 1. - 3. klasse. Neste steg i arbeidet er blant annet å fokusere på de yngre aldersgruppene.

Denne planen er et ledd i dette arbeidet. Planen er primært ment som et utgangspunkt for barnehagenes arbeid med språk. Hensikten er at personalet i den enkelte barnehage skal lage en mer detaljert plan, som et arbeidsredskap for sin barnehage. Planen kan også gi nyttig informasjon og tips til bruk for helsestasjon og foreldre.

Planen er utarbeidet av en arbeidsgruppe bestående av :

- Jorunn Eide - styrer Varden barnehage
- Kjersten Hadland - ped.leder Steinholt barnehage
- Margrethe Seim - styrer Hellvik barnehage
- Torill Gyland - PPT

Planen blir behandlet i Levekårsutvalget våren 2005.

VIKTIGE FORUTSETNINGER

Barn er "disponert" for språk og de er selv aktive i språktilegnelsen. Utviklingen skjer i samspill med andre i barnets nære omgivelser. Foreldrene er jo de mest sentrale, men også andre voksne - og barn - blir etter hvert viktige for barnet og barnets språklige utvikling.

For svært mange barn er barnehagen en viktig arena for språkutvikling. Vi ønsker derfor barnehager med aktive voksne som er bevisst sin viktige rolle i barns språklige utvikling.

Viktige faktorer er:

- Kunnskap om barn og språk.
- "Sensitivitet" overfor det enkelte barns behov, initiativ og fokus.
- Bevissthet om sin rolle som formidler og "veileder" for barn i deres språktilegnelse.

Arbeid med språk i barnehagen bør skje både via tilrettelagte, voksenstyrte aktiviteter (for eksempel samlingsstund, smågrupper) og via naturlige situasjoner i løpet av dagen (for eksempel lek, stell, måltid). Fokus på språk bør være sentralt gjennom hele barnehagedagen.

Forskning viser at språklig bevisstgjøring i barnehage og tidlig skolealder ser ut til å forebygge nederlag i forhold til lesing og skriving. Gjennom lek og uten krav om å lære å lese får barna tilegne seg noen nøkkelferdigheter som gjør at lese- og skriveutviklingen går lettere. (jfr. TRAS håndboka)

Et mål for språkarbeidet i barnehagene er at det skal være:

* **Lystbetont**

* **Lekbetont**

* **Gi rom for utforskning og undring**

HVA KJENNERTEGNER 0-2-ÅRINGENS SPRÅK?

- Språkutviklingen starter i mors liv. Hørselen er utviklet i 30.svangerskapsuke, og allerede på dette tidspunktet er det ufødte barnets bevegelser synkronisert med morens talerytme. Et spedbarn kan allerede fra fødselen kjenne igjen morens stemme framfor andre kvinnestemmer.
- Barnet starter tidlig med å lage lyder, pludre.
- Rundt 6-månedersalder viser de fleste barn tegn til at de har dannet mentale representasjoner av objekt. Det viser seg ved at barnet kan leite etter en ball det har mista og som er ute av syne. Dette er en viktig forutsetning for å lære ord.
- Barnet blir etter hvert observant på egne lyder, og øver mye på lyd , - da-da, ma-ma. Etter hvert imiterer det alle lyder det hører.
- Ordforståelsen kommer før uttalte ord.
- De fleste barn begynner å si sine første ord i 1-årsalderen.
- I 1-2-årsalderen sier barnet enkelte ord som betyr en hel setning f.eks. "Mamma", som kan bety: "Mamma jeg vil ha mat".
- Når barnet lærer å gå, går språkutviklingen langsommere en stund.
- Barn i 2-årsalderen snakker i setninger med 2 ord, telegramstil "Se lampe". De lytter og imiterer. God forståelse. Raskt økende ordforråd.
- I 2 ½ årsalder ; tre - femordsytringer, bøyer ord og bruker "barnegramatikk". Barnet har vanligvis fått et stort passivt ordforråd.
- Den største økningen av ordforråd foregår mellom 2 ½ - 3-årsalder.

HVA BØR VEKTLLEGES FRA DEN VOKSNES SIDE?

- Snakk tydelig, langsomt og med stor stemmevariasjon.
- Bruk korte setninger.
- Sett ord på det barnet prøver å si eller uttrykke med kroppsspråket.
- Snakk mye med barnet, sett ord på det som er rundt barnet og det som skjer, - la barnet "bade i språk". Bruk riktige ord, ikke underbegrep som for eksempel "gagge" i stedet for "gås".
- Ha øyekontakt med barnet.
- Bruk tydelig kroppsspråk.
- Konkretiser nye ord og begrep.
- Gjentakelser er viktig.
- Det er viktig å fange barnets oppmerksomhet.

- Like viktig er det at den voksne fanger opp barnets initiativ til felles oppmerksomhet. I slike situasjoner er barnet motivert til å kommunisere, og mottakelig for språkstimulering.

TIPS OG TILTAK:

- Øve på turtaking; min/din tur, f.eks. ved å bruke sanger der barna skal gi respons.
- Bevegelsesleker for at barnet skal få økt kroppsbevissthet.
- Sanger med ulike lyder i, f.eks. dyrelyder, imitasjon av lyder.
- Rim og regler. Korte regler med god rytme. Knytt gjerne en bevegelse til for å understreke rytmen, klappe, trampe ...
- Leke og tøyse med lyder og ord. Knytte lyder og ting sammen.
- Fortelle, leke, dramatisere korte eventyr, for eksempel Bukkene Bruse, Gullhår ...
- Presentere nye ord og begrep fra barnets nære omgivelser, f.eks. kropp, sanser, følelser, mat, klær, hus....

Disse tingene som her er nevnt, kan man legge opp til både under frileken og i korte samlinger.

En samling for de minste barna bør ha en fast struktur:

- fast sted å være,
- fast sitteplass (gjerner på stol)
- faste voksne som er med
- fast åpning og avslutning av samlingen

I tillegg til en fast struktur som gir barna gjenkjenning, må det være "action" i en slik samling, med sanger, bevegelsesleker og ting å se på, ta på, lukte og smake på. En pose / eske er fin til å fange barnas oppmerksomhet.

Høytlesing bør foregå med enkeltbarn, en kosestund under frileken, der lesingen og valg av bok og tema blir tilpasset det enkelte barn. Fortelle fra boka og peke på bilder, i stedet for direkte høytlesing. Bruk pekebøker og bøker med enkle, klare bilder.

Når det gjelder samtale, så trenger små barn nær fysisk kontakt og direkte oppmerksomhet. Benytt "her og nå-situasjoner". Stellesituasjonen gir gode muligheter for stimulering av språk og kroppsbevissthet, - rim, regler, samtale og sang, turtaking mellom barn og voksen.

HVA KJENNETEGNER 3-ÅRINGENS SPRÅK?

- Barnets språk er i en rivende utvikling, - de fleste 3-åringer snakker mye både med seg selv og andre.
- Barnet kan gjøre seg ganske godt forstått via språket og kan snakke i setninger å på 3, 4 eller flere ord. Barnet begynner å snakke i fullstendige setninger.
- Uttalen blir renere, men det er vanlig at vanskelige lyder (f.eks r - og sj- lyder) uttales feil.
- Barnet lærer seg mange nye ord ved imitasjon, men forstår ikke alltid innholdet. Barnet bruker derfor ofte ord det ikke forstår.
- Barnet liker rim, regler, ordleker, nyter rytmer, ordklanger, eventyr og fortellinger.
- Gjentar ofte ord og meninger som har en spesiell klang - småsanger/lekesynger.
- Barnet blir bevisst på at språket kan brukes for å påvirke andre.
- Barn i denne alderen fabulerer mye. De har ikke evne til å uttrykke seg i ønskeform. Barnet uttrykker derfor ofte ønsker som påstander: f.eks: "Jeg har en hund" - i stedet for: " jeg ønsker meg en hund". De kan også gjenta historier og fortellinger som de har hørt som om de var selvopplevde.
- Enkelte barn stotrer/hakker når de snakker. Dette skyldes at barnet har lært seg så mange ord og ikke klarer å hente ut det riktige ordet når det vil. Småbarnshakkingen går som regel over når barnet får mer kontroll over innhold og bruk av ordene.
- Kan navnet på noen farger og kan navnet på mange av kroppsdelenene.

HVA BØR VEKTLEGGES FRA DEN VOKSNES SIDE?

- Snakk mye med barnet og fortell om saker og ting. Stimuler barnet til å fortelle selv og beskrive, f. eks ved å stille ledende spørsmål. Dialog mellom barnet og den voksne er helt nødvendig for språkutviklingen.
- Ikke rett på barnet når det snakker feil, ta heller vare på det barnet kan og fyll på det barnet uttrykker med flere ord: Eksempel: Barnet sier: "Se, pappa bil!
Du som voksen kan si: "Ja, se, der kommer pappa i den nye bilen! "

- Vær tålmodig og gi barnet tid til å tenke/finne det rette ordet når det stotrer/hakker.
- Vis en støttende holdning til barnet når det skal uttrykke seg. Kan man uttrykke seg ledig og uanstrengt, får man ofte lettere kontakt med andre. Det er dette barnet øver seg i. når det prater i vei, fabulerer, stotrer osv.
- Bruk barnets navn, og snakk direkte til barnet. Barnet kan ha vanskelig for å oppfatte det som sies hvis det ikke ser den som snakker. Dette er også grunnen til at barnet har problemer med å snakke med andre i telefonen.

TIPS OG TILTAK:

- Prat mye med barnet.
- Sett ord på det barnet ser og opplever.
- Gi barnet tid til å tenke når det står fast og ikke finner ord.
- Les mye for barnet og prat sammen om det som blir lest.
- Hjelp barnet til å fortelle selv, gjerne med hjelp av konkrete som bilder, ting osv.
- Bruk rim, regler eventyr og fortellinger. Bruk eventyr, tekster og ramser med mange gjentakelser. Eksempler: "Geitekillingen som kunne telle til ti", "Lisen får ikke sove", "Bukkene Bruse".
- Oppmuntre barnet til rollelek, delta gjerne når barnet inviterer til det.
- Oppmuntre barnet til å ta kontakt med andre barn.
- Spill enkle spill, puslespill osv. med barnet. Vær sammen med barnet i slike aktiviteter og knytt språk til det dere holder på med sammen. Den voksne har god mulighet til å hjelpe barnet med å øve inn ulike begrep og ferdigheter i turtaking (min tur, din tur).
- Gi barnet opplevelser som det kan få erfaringer med å knytte ord og begrep til.
- Lær barnet aktuelle begreper som farger, preposisjoner, kroppsbegreper, tidsbegreper osv. gjennom lekbetonte aktiviteter. Bruk naturlige "settinger".
- Samlinger med barn i denne alderen må fortsatt være preget av "action" og "driv", med sang, bevegelse, drama.

HVA KJENNETEGNER 4-ÅRINGENS SPRÅK?

- De fleste har tilegnet seg et grunnleggende vokabular.
- De fleste lyder er på plass, men kan fortsatt bli forenklet i konsonantkombinasjoner, (eks. sier "gis" i stedet for "gris").
- Setninger begynner å bli mer komplekse med hensyn til grammatikk og ordrekkefølge.
- Bøyning av ord: regelrette bøyninger av ord er stort sett på plass (uregelrette bøyninger som fot/føtter, stor/større og fortid kommer senere).
- Har tilegnet seg mange av samtaleferdighetene (stille/svare på spørsmål, be om noe, gi/ta i dialog, kommentere og gi respons.)
- Spørrende setninger utvides med hvordan og hvorfor.
- Nektende setninger under utvikling.
- Begynnende interesse for lekeskriving.
- Kan tøyse med språket.
- Kan fortelle fortelling.
- Ordforrådet er basert på erfaringer, men barnets språk er nå mindre bundet til konkrete situasjoner.

HVA BØR VEKTLGGES FRA DEN VOKSNES SIDE?

- Ta utgangspunkt i barnets interesser for hva som skal skje, i stedet for at den voksne skal bestemme hva barnet skal være interessert i.
- Legg til rette for og gi barnet nye opplevelser og erfaringer.
- Fange barnets nyskjerrighet.
- Snakke med barnet, ikke til.
- Være til stede for barnet, delta og vise interesse for det barnet gjør og sier.
- Oppmuntre og gi ros.

TIPS OG TILTAK:

- Ta initiativ til samtaler med barnet, og oppretthold kontakten. Benytt de anledninger som byr seg, uavhengig av om en er opptatt med sang/musikk, forming eller drama eller kanskje er på tur.
- Still utdypende spørsmål (ikke ja/nei) og gi utdypende svar - utfordre barnets språkbruk, også utover her og nå-situasjoner.
- Bruk sanger, rim og regler med stadig større vanskelighetsgrad, gjerne også tulleord.
- Bruk av spill og puslespill gir uendelige muligheter til samtale og læring av ord og begrep.
- Hjelp barnet til å utvide ordforrådet. La barnet "smake" på nye ord og legg også vekt på overbegrep som f.eks frukt, bestikk, møbler, klær, dyr og lignende.
- Lek med språket - gjerne i mindre grupper
 - Klapp stavelser i ord og navn
 - Lag tulleord
 - Fortell enkle vitser og la barna fortelle. Barna har en begynnende forståelse for vitser i denne alderen.
- Lek med grimaser og lyder for å stimulere munnmotorikken.
- Ha lytteleker for å stimulere hørselen: skille ut og lokalisere dagligdagse lyder, lydlotto, eller gjette "hvilken lyd er dette?".
- Legg til rette for lekeskriving / lekelesing. Bruk ordbilder på gjenstander i barnehagen, ha gjerne tavle med kritt eller magnetbokstaver tilgjengelig for barna.
- Legg til rette for, og oppmuntre til, rollelek. Delta gjerne i rolleleken (på barnas premisser).
- Les for og med barna. Varier innholdet i bøkene. Les heller en bok grundig framfor å lese mange, slik kan man gi barnet mulighet til å bli godt kjent med boka og forstå innholdet og ordene. Eksempler kan være eventyr, billedbøker med litt tekst som f.eks Albert Åberg, eller enkle faktabøker, tilpasset barnas ønsker og utviklingsnivå.

HVA KJENNETEGNER 5-ÅRINGENS SPRÅK?

- Ordforrådet øker ikke like fort som tidligere, men interessen for språket er stor.
- Kan snakke i lange setninger og fortelle om ting som har hendt. Samtaleferdighetene øker, og 5 - åringene kan også bruke språket til "forhandlinger".
- Kan tilpasse språket etter situasjonen.
- Mestrer språket godt, og kan påpeke feil bruk av ord og bøyinger hos andre. Kan frigjøre seg mer fra språkets innhold, og rette oppmerksomheten mot språkets form. Økende språklig bevissthet (rimer, interessert i vitser/ gåter, "leke" med ord).
- Liker å samtale, og kan spør om hva ord betyr.
- Kan ofte stille intrikate hvorfor-spørsmål (Eks. "Hvorfor heter høst høst og ikke vår" ?).
- Begynner å forstå begrepet "alle", og at barnet selv medregnes når dette begrepet brukes.
- Kan alle farger og noen fargenyanser.
- Kan telle til ti eller lenger.
- Kan skrive navnet sitt, men snur av og til bokstavene i feil retning.
- Begynner å vise interesse for tidsbegreper som årstider, ukedager. Klokka og viktige tidspunkt som har betydning for barnet (Barne-TV tid) vekker interesse. Barnet har likevel ikke evne til å passe tiden på lenge enda.
- Økende interesse for fakta og hvordan ting virker.

HVA BØR VEKTLEGGES FRA DEN VOKSNES SIDE?

- Gi barna tilgang på bøker, bilder og ting som kan utforskes i et spennende miljø.
- Legg til rette for, og eventuelt hjelp barna til å utvikle god lekekompetanse.
- Bruk tid på samtale. Snakk med barnet om hva det opplever og erfarer, svar på spørsmål og vis engasjement og interesse for det barnet er opptatt av.
- Legg miljøet til rette slik at barnet kan få utforske bokstaver, tall, geometriske figurer osv.
- Utforsk språket sammen med barnet (undre seg, " leke med ord ").
- Observer barnets språkferdigheter. Bruk TRAS som et hjelpemiddel.

TIPS OG TILTAK:

Tips og tiltak som er nevnt for 4 - åringene kan også tilpasses 5 - 6 åringene i barnehagene. Andre tips og tiltak er også aktuelle for denne aldersgruppen:

- Gi barna et rikholdig utvalg av bøker, også faktabøker.
- Bruk barnas navn sammen med navnelapp. Fokuser på barnas bokstav.
- Bruk mye tid på samtale. Barna skal få trening i å starte, opprettholde og avslutte en samtale / fortelling. De skal kunne oppklare misforståelser, svare på spørsmål og selv stille spørsmål.
- Bruk vitser, dikt, tøysevers og små, egenproduserte fortellinger. Lag egen bok.
- Bruk fortsatt mye rim og regler.
- Høytlesing gir et godt utgangspunkt for samtale og refleksjon. *Hva skjeddde ? Hva betyr det ordet ? Hva tror du vil skje på neste side ?* Les også i faktabøker, og i fortsettelsesbøker uten bilder.
- " Samle " på ord. Arbeid med å utvide ordforrådet, og med å sortere ord i kategorier (f.eks. stol = møbel; eple = frukt; ku = husdyr; løve = ville dyr). Fokuser også på at ord kan ha ulik betydning (f.eks. 17.mai tog / "jernbane" tog).
- " Leke " med korte og lange ord (f.eks. tog - kort ord for en lang ting ; fyrstikkeske - langt ord for en liten ting).
- " Leke " med sammensatte ord. (I noen ord kan delene bytte plass uten å miste mening, i andre ord kan de ikke bytte plass. F.eks. brannbil / bilbrann - hva betyr det ? Den siste delen av et sammensatt ord angir er hoveddelen av ordet. Løvetann / tannløve - går det ?).
- Klapp stavelser i ord. Start med barnas navn. Fokuser på rytmen i ordet.
- Fokuser på ulike begrep (f.eks. preposisjoner, former, størrelser) ved hjelp av lek og egenaktivitet.

Det er dessuten et eget opplegg med "Språktimen" for de eldste barna i barnehagen. Dette opplegget er allerede i gang og er ikke tatt med i denne planen. Det er laget et eget kompendium med teoribakgrunn og beskrivelse av metode for " Språktimen ".

Aktuelle vedlegg til hjelp og nytte:

TRAS - Tidlig Registrering Av Språkutvikling - er et kartleggingsmaterieill til bruk i barnehagene. Materiellet består observasjonsskjema + en håndbok med både teori, veiledning i bruk av materiellet og forslag til tiltak. Materiellet kan kjøpes fra Senter for Leseforskning.

MATERIELL-LISTE:

SPRÅKSPRELL - Gyldendal Norsk Forlag ASA 2000 ISBN 82-05-26850-9
E-post: undervisning@gyldendal.no

SNAKKEPAKKEN - a/s Riktige Leker, Haakon 7.gt. 1, P.b. 1557 Vika, 0117 Oslo. Tlf. 22 01 78 50 E-post: ordre@riktigeleker.no

ADRESSER/LENKER:

Varden barnehage:	Har laget egen språkplan
Rundevoll barnehage:	Har laget egen språkplan

http://www.ingelaslekstuga.com	Nettside med mange gode ideer, samt lenker til andre nettsted
---	---

eigerbib@eigersund.kommune.no	Eigersund Bibliotek
--	---------------------

LITTERATURLISTE - BØKER FOR VOKSNE

- Austad, I. og Thorsen, T-L.: BARN OG SPRÅK: Hvorledes kan foreldre hjelpe barna med språkutviklinga ?
Senter for leseforskning, 1992 ISBN 82-7649-003-4
Finnes også i nynorskutgave.
- Ellneby, Y.: BARNES RETT TIL UTVIKLING. En håndbok om barns motoriske, perseptuelle og språklige utvikling.
Oslo: Pedagogisk Forum 1994 ISBN 82-7391-019-9
- Ellneby, Y.: SE HVA JEG KAN. Hvordan barn utvikler seg gjennom lek og bevegelse. Cappelen 2004 ISBN 82-02-23801-3
- Granberg, A. og Gulbrandsen, Å.: FORTELL FOR SMÅ BARN - EVENTYR OG FORTELLINGER I BARNEHAGEN.
Pedlex Norsk Skoleinformasjon Oslo 2002
- Hagtvet, B.E. og Pålsett, H. : LEK MED SPRÅKET !
Oslo : Universitetsforlaget 1992 ISBN 82-00-02842-9
- Hagtvet, B.E.: SKRIFTSPRÅKUTVIKLING GJENNOM LEK: HVORDAN SKRIFTSPRÅKET KAN STIMULERES I FØRSKOLEALDEREN.
Oslo: Universitetsforlaget 1988 ISBN 82-00-02660-4
- Hagtvet, B.: SPRÅKSTIMULERING TALE OG SKRIFT I FØRSKOLEALDEREN
Oslo: Cappelen 2002 ISBN 82-02-23766-1
- Løge, I.K., Fosse Lye, T., Lygren, I., Nedrebø, T.H.: SPRÅKLEKER
Klepp st.: Info Vest forlag 1997 ISBN 82-90910-05-3
- Ruud, M.M., Larsen, S., Johansen, R.: LEK MED SPRÅKET I FØRSKOLEALDER ! Et idehefte.
AOF Kompetansesenter for voksne med lese- og skrivevansker.
- TRAS håndbok. TRAS-gruppen, 2003. ISBN 82-7649-027-1

LITTERATURLISTE - BØKER FOR BARN

Bøker for 0-2 åringene

- Bake kake søte. Rim og regler for de minste. Gyldendal, 1999.
Barnas første. Cappelen, 1984.
Anderson, Lena: Kaninbad. De norske Bokklubbene, 1995.
Anderson, Lena: Tulla og mormor. Samlaget, 2004.
Det var en gang : barnets første eventyrbok. Gyldendal Tiden, 2000.
Bie, Linne: Lille Leo er sulten. Aschehoug, 2004.
Bringsværd, Tor Åge: Når to går på tur. Gyldendal, 2002.
Carle, Eric: Den lille musa leter etter en venn. Gyldendal, 1986.
Gjersøe, Vera: Dyr jeg kjenner. Gyldendal, 2000.
Landstrøm, Olof: Bø og Bæ gjer reint. Samlaget, 1997.
Lindenbaum, Pija: Hva sier dyrene? Damm, 2004.
Lindgren, Barbro: Påls bil. Samlaget, 1982.
Lindgren, Barbro: Her er det vesle huset. Samlaget, 1995.
Nygren, Tord: Sune har nye støvler. Damm, 1991.
Rudebjer, Lars: Brum-Brum lager fest. Cappelen, 1999.
Tidholm, Anna-Clara: Banke på. Gyldendal, 1992.
Wolde, Gunilla: Thomas og Emma-bøkene. Aschehoug, 1975- .

Bøker for 3-åringen

- Anderson, Lena: Vesle Pinne får besøk. Samlaget, 1999.
Asbjørnsen og Moe: De tre Bukkene Bruse. Aschehoug, 1993.
Asbjørnsen og Moe: Pannekaka. Damm, 1997.
Beckman, Kaj: Lisen får ikke sove. Aschehoug, 1980.
Carle, Eric: Den lille larven Aldrimett. Gyldendal, 1992.
Dahle, Gro: Simon og Kaia kler på seg. Cappelen, 1995.
Gjersøe, Vera: Dyra på gården. Gyldendal, 1994.
Grossmann, Kari: Bøkene om Lillesøster. Gyldendal, 2003- .
Holzwarth, Werner: Den lille muldvarpen som ville vite hvem som hadde bæsjet på hodet hans. Omnipax, 1999.
Kruusval, Catarina: Ellens blomsterbok. Damm, 2005.
Landstrøm, Olof: Bø og Bæ i festhumør. Samlaget, 1996.
Lindgren, Barbro: Neimen, Benny. Samlaget, 1998.
Løfgren: Ludde-bøkene. Cappelen, 1985- .

Nygren, Tord: *Sune leter og leter*. Damm, 1994.
Prøysen, Alf: *Geitekillingen som kunne telle til ti*. Gyldendal Tiden, 2000.
Den store godnattboka. Den norske bokklubben, 1987.
Wolde, Gunilla: *Thomas og Emma-bøkene*. Aschehoug, 1975- .

Bøker for 4-åringen

Bergstrøm, Gunilla: *Albert Åberg-bøkene*. Cappelen, 1976- .
Bringsværd, Tor Åge: *Karsten og Petra-bøkene*, Cappelen, 1992- .
Donaldson, Julia: *Apestreker*. Omnipax, 2004.
Dahle, Gro: *Simon og Kaia ser på video*. Cappelen, 1996.
Eriksson, Eva: *Malla handlar*. Samlaget, 2000.
Genechten, Guido van: *Rikki*. Aschehoug, 2000.
Kierulf, Anne: *Du kan fly, Veslespurv*. Damm, 1990.
Løfgren, Ulf: *Ludde-bøkene*. Cappelen, 1985- .
Nilsson, Ulf: *Da lille søster Kanin gikk seg aldeles bort*. Aschehoug, 1987.
Opedal, Vetle: *Flekkmonsteret bygger harefelle*. Samlaget, 2004.
Sandemose, Iben: *Fiat og farmor*. Hemmeligheten. Cappelen, 2004.
Waddell, Martin: *Sover du ikke, Veslebjørn?* Gyldendal Tiden, 1998.
Aamodt, Ingunn: *Pulverheksa får besøk*. Omnipax, 1998.

Fagbøker:

Brenden, Laila: *Vinterfugler*. Gyldendal Tiden, 2000.
Klitting, Lars: *Kvitungen og andre dyreunger i naturen*. Damm, 1992.

Bøker for 5-åringen

Bergstrøm, Gunilla: *Albert Åberg-bøkene*. Cappelen, 1976- .
Bomann-Larsen, Tor, *Olavs første skitur*. Cappelen, 1990.
Dahle, Gro: *Snill*. Cappelen, 2002.
Donaldson, Julia: *Gruffalo*. Omnipax, 2002.
Egner, Thorbjørn: *Klatremus og de andre dyrene i Hakkebakkeskogen*. Grøndahl, 1984.
Eriksson, Eva: *Bella & Gustav*. Fire bøker i ett bind. Gyldendal Tiden, 1997.
Erslund, Bjørn Arild: *Hugo og gressklipperen*. Omnipax, 2002.
Gjerdrum, Anne Lise: *ABC-vers*. Cappelen, 2001.
Ingulstad, Frid: *Snurripopp møter en vodelitott*. Epoke, 2004.
Lindenbaum, Pija: *Gitte og gråulvene*. Damm, 2001.

Nilsen, Tove: Melismåne. Aschehoug, 1996.
Nordqvist, Sven: Pannekakerøre. Damm, 1998.
Sandemose, Iben: Vil du være kjæresten min? Cappelen, 1990.
Velthuijs, Max: Frosken og den spesielle dagen. Samlaget, 2000.
Wieslander, Jujja: Mamma Mø bygger hytte. Damm, 1995.

Fagbøker:

Bjerke, Ingrid: Bli med til Ida og sauene. Landbruksforlaget, 1991.
Helgestad, Asgeir: Dyr i skogen. Cappelen, 2001.

NÅ LEKER TROLLEBARNNA

*Nå leker trollebarna
mann og kone,
og mor er Anniken,
og barn er Tone.
" Nå må du tåmme ! "
sier mamma Anniken.
" Ja nu skal jeg komme, "
sier barnet Tone.
" Nå tal vi pise ! "
sier mamma Anniken.
" Ja, nu skal vi spise, "
sier barnet Tone.*

*Nå har mor Anniken
kjøpt for en krone
grøt til Anniken
og grøt til Tone.
" Pis opp gløten din ! "
sier mamma Anniken
" Jeg spiser grøten min, "
sier barnet Tone.
" Har du pisst opp ? "
sier mamma Anniken.
" Nu har jeg spist opp, "
sier barnet Tone.*

Andrè Bjerke